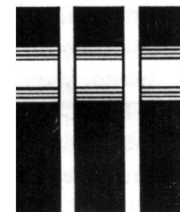

Vasváry Collection Newsletter

„Vixi, non inutilis”

Vida Andrea

„In magnis et voluisse sat est...”¹

Új tájékoztató forrásunk: az Amerikai Magyar Lexikon (AML)²

A Vasváry-gyűjtemény összetétele és feltártsága

Vasváry Ödön gyűjteménye 1978-ban került a szegedi Somogyi-könyvtár tulajdonába. Az eredeti kollekció három fő egységét különböztetjük meg: az ún. „fekete mappák”, vagyis a 437 db *Adattár*-kötet tartalma elérhető digitális könyvtárunkban, mely jelenleg fejlesztés alatt áll.³ A mintegy 2000 db könyv adatai megtalálhatók online katalógusunkban,⁴ a keresés a „Lelőhely” mezőben szűkíthető a Vasváry-gyűjteményre. Mindehhez tartozik a kb. 20000 katalóguscédulát tartalmazó 12 fiók, melyek azonban nem hagyományos könyvtári katalógust rejtenek, inkább egy lexikon előkészületeit mutatják. Erre utal a cédulakatalógusoknál szokatlan, kézzel sorszámozott, 15 oldalas cédulaköteg a fiókok legelején, mely a *Biografia és bibliografia* címet viseli: ebben indokolja a szerző a cédulák szükségességét, jelentőségét. Ezt megerősíti a köteg első cédulájára írt cím is: „ELŐSZÓ. Az amerikai magyarság bibliográfiája”.⁵

Ahogy Vasváry világosan az értésünkre adja: a cédulákra feljegyzett adatok nem azonosak sem az *Adattár*, sem Vasváry több ezer cikkének információival, levelezésével, hol többek, hol kevesebbek annál. De mindenképpen feldolgozásra érdemesek.

Régóta keressük a módját, hogyan tárhatnánk fel ezt a felbecsülhetetlen értékű, különleges anyagot, ugyanakkor hogyan kapcsoljuk majd hozzá már meglévő adattárainkhoz a gyűjteménybe később – vásárlás, hagyaték, adományok útján – került, szintén értékes dokumentumok adatait.

¹ Nagy ügyekben elég az akarat is. Idézet Vasváry Ödön Előszavából. (Propertius elégiái II.10,6.)

² Amerikai Magyar Lexikon (AML). <https://aml.sk-szeged.hu/> (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

³ Somogyi-könyvtár Digitális Könyvtár. <https://ekonyvtar.sk-szeged.hu/?docId=50912> (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

⁴ Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár Online Katalógus <https://corvina.sk-szeged.hu/WebPac/CorvinaWeb?action=advancedsearchpage> (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

⁵ A teljes Előszó elolvasható itt: <https://aml.sk-szeged.hu/index.php?title=El%C5%91sz%C3%B3> (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

Több irányban próbálkoztunk, végül 2024 tavaszán kísérletbe fogtunk, az alábbi szempontok figyelembevételével: mivel erős az átfedés az *Adattár* és a cédulakatalógus címszavai között, és ez lehetőséget nyújt arra, hogy a további forrásokból is bővíthessük a vonatkozó információt – hiszen maga Vasváry is gyakran hivatkozik a cikkeire és más életrajzi forrásokra, lexikonokra, monográfiákra, folyóiratcikkekre –, ezért lexikonforma mellett döntöttünk. Ehhez technikailag a MediaWiki rendszer bizonyult ideális választásnak, az alábbi, mellette szóló érvek mentén: használata könnyen megtanulható és betanítható; egyéni igények szerint alakítható, mobil felületre is adaptálható – mint ahogy ez meg is történt, rögtön a munkánk kezdetén.

A lexikon felépítése

- 1) A **kezdőlap** mindenekelőtt – Vasváry Ödön eredeti szándékát tiszteletben tartva – hivatkozunk a cédulák elé írt „Előszó” szócikkre. Ezt követően részletesen összefoglaljuk a lexikon célját, tartalmi felépítését, utalva a Vasváry-gyűjtemény honlapjára is. Pontosan meghatároztunk bizonyos alapelveket, pl. a *betűhív átírást*: általában következetesen ragaszkodunk Vasváry Ödön eredeti írásmódjához, kivéve, ha egyértelmű elírással, a mai magyar helyesírástól döntően eltérő szövegekkel találkozunk. Ugyanitt feltüntetjük a mindenkori kategóriák csoportjait, valamint betűrendes mutató is segíti a szócikkek közti keresést. Természetesen kiemelt helyen áll az egyszerű keresőmező is.
- 2) **Szócikkek** (Betűrendes mutató): ezek a tételek alkotják a lexikon gerincét. Betűrendben haladva folyamatosan töltjük fel a 12 katalógusfiók céduláinak anyagát – összevetve az *Adattár* meglévő kulcsszavaival. Ehhez a Csillag András által szerkesztett *Mutató*⁶ a legfontosabb segédanyagunk. Igyekszünk alaposan kiaknázni a MediaWiki rendszer által felkínált lehetőségeket, amire kiváló példa az Ács Tivadart leíró szócikk⁷ gazdag információtartalma.
- 3) A **kategóriák** az adatforrások alapján gyűjtik egybe a lexikontételeket. Pl. a cédulákról származó adatokat tartalmazó tételek megjeleníthetők a „Cédulakatalógus” kategóriára kattintva, és hasonló a helyzet a többivel is: „Adattár”, „SK Online katalógus”, „VNL ” (Vasváry Collection Newsletter). Természetesen a lexikon szócikkei gyakran több forrásra is támaszkodnak, így több kategóriába is besorolhatók. Mivel a szócikkek tartalma folyamatosan tovább bővíthető, várhatóan feldolgozzuk majd az eddig offline listákon regisztrált hagyatékok dokumentumait, valamint az *Adattár* folytatásaként létrehozott ún. „barna

⁶ Csillag András: *Mutató a Vasváry-gyűjteményhez*. Szeged. Somogyi-könyvtár, 1984, 167 p. Digitális változat: <http://vasvary.sk-szeged.hu/mutato/index.html> (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

⁷ Ács Tivadar szócikk, AML. https://aml.sk-szeged.hu/index.php?title=%C3%81cs_Tivadar (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

mappák” és más dossziék tartalmait is. Így a korábban már feltárt anyagok mellett hosszú távon megvalósul a gyűjtemény összes, eddig a nagyközönség számára csak helyben hozzáférhető kincseinek online gépi feldolgozása is.

- 4) **Belső hivatkozások:** a wiki alapú rendszerek jól ismert sajátossága, hogy az adatbázis szócikkei egymásra hivatkozhatnak, technikailag ezt is könnyű megoldani.

5) **Külső hivatkozások**

- a) Mint említettük, az *Adattár* összes kötete megtalálható a Somogyi-könyvtár elektronikus könyvtárában, így a jelenlegi fejlesztés reményeink szerint lehetővé teszi majd a két forrás összekötését is. A cédulákon ugyanis Vasváry gyakran hivatkozik élete másik fő művére, az *Adattár* tartalmára.
- b) Vasváry Ödön évtizedeken át kutatott a Kongresszusi Könyvtár magyar részlegén. Így a céduláin gyakran feltüntet kongresszusi könyvtári jelzeteket is. A teljesség kedvéért ezeket is feltárjuk, legtöbb esetben pontosan be is tudjuk azonosítani a feljegyzett tételeket, a Library of Congress online katalógusából.
- c) Amennyiben olyan dokumentumra hivatkozik a szerző, mely megtalálható könyvtári állományunkban, úgy a hozzá tartozó tételt is belinkeljük a könyvtár online katalógusából.
- d) Vasváry szintén gyakran hivatkozik saját cikkeire, ezek eredeti gépiratait 5 vaskos mappa őrzi.⁸ Digitalizálásuk folyamatban van, a kész dokumentumok szintén a könyvtár elektronikus könyvtárába fognak kerülni, így majd lehetővé válik egy újabb összeköttetés is a „V. Ö. Cikk” és az Amerikai Magyar Lexikon adott szócikkei között.

Miért jó? És főleg: kiknek?

A Vasváry-gyűjtemény dokumentumainak szolgáltatásával legfőbb feladatunk az amerikai magyar emigráció témájában kutatók kiszolgálása. Az online lexikkal újabb tájékozódási forrást nyújthatunk szakdolgozati téma iránt érdeklődő egyetemi hallgatóknak, valamint a tájékoztató könyvtárosok munkáját is megkönnyítjük. Nem mellesleg a munkálatokban való részvétel a sikeres csapatmunka élményét kínálja mindannyiunknak. A folyamatos fejlesztés, finomítás, az adatfeltöltés közben történő nyomozások gyakran igazi kreatív kihívást is jelentenek számunkra.

⁸ Vasváry Ödön cikkeinek jegyzéke címszó, AML. https://aml.sk-szeged.hu/index.php?title=Vasv%C3%A1ry_%C3%96d%C3%B6n_cikkeinek_jegyz%C3%A9ke (Utolsó letöltés: 2025. 04. 24.)

A könyvtári gyakorlatokat, közszolgálati feladatokat is érdekessé teszi. A színvonalas tájékoztatás és a Vasváry-gyűjtemény ismertségének fokozása pedig végső soron a Somogyi-könyvtár jó hírnevét is öregbíti.

Munkamenet

Az első, néhány hónapos szakasz során az adatbázist egyik informatikus kollégánkkal együtt teszteltük, ő az első észrevételeinket figyelembe véve „finomra hangolta”, konfigurálta a rendszert, majd néhány könyvtáros kollégámmal együtt elkezdtek feltölteni az adatokat. A nyári hónapokban diákmunkásokat is bevontunk, a kezdeti sikerek után pedig szeptembertől élesítettük a rendszert. Tájékoztató könyvtáros kollégáimmal együtt folyamatosan töltjük fel az adatokat, időszakosan betanított közszolgálatos diákok, a szakmai gyakorlatukat itt töltő könyvtár szakos és segédkönyvtáros hallgatók is részt vesznek a munkálatokban. A megbízhatóság fenntartásáért folyamatosan ellenőrizzük, szükség esetén javítjuk, pontosítjuk, egységesítjük a korábban feltöltött szócikkeket. Informatikus kollégánk továbbra is készségesen a rendelkezésünkre áll, vele is, adatfeltöltésben részt vevő kollégáimmal is folyamatosan konzultálunk, igyekszünk finomítani a rendszert, pontosítani az alapelveket.

A közismert, közkedvelt Wikipédiával ellentétben zárt felületen dolgozunk: csak szerkesztői jogkörrel rendelkező személyek tölthetnek fel adatokat.

Áttekintés, kitekintés

Fél év eltelte után végeztük el az első összegzést. A statisztikai adatok meggyőzőnek tűnnek: az élénk használatot jelzi, hogy az „amerikai magyar lexikon” keresőkifejezésre a Google már 2024. október közepén az első helyre hozta ki lexikonunkat, anélkül, hogy bármilyen eszközzel befolyásoltuk volna a kereső algoritmus működését. Az adatbázis jelenleg 2163 szócikket tartalmaz. Elsődleges kitűzött célunk természetesen a cédulákon megőrzött adatok teljes feltöltése. Amint elkészül a könyvtár új, korszerű elektronikus könyvtára, kapcsolatot teremthetünk a szócikkek és az *Adattár* megfelelő tételei között. Ugyanígy később a már említett, digitalizált Vasváry-cikkek tartalmát is feltárjuk, összekötjük a rájuk hivatkozó cédulák adataival. Ezt követően, vagy ezekkel párhuzamosan áttérünk majd sorban a még feldolgozatlan, csak listák formájában regisztrált nagyobb hagyatékok, adományok feldolgozására, és a lexikonba történő beépítésre is.

Az *Előszót* olvasva gyakran éreztük úgy, mintha Vasváry Ödön személyesen szólna hozzánk biztatóan: folytassuk megkezdett munkáját. Hozzá hasonlóan mi is kérjük kedves Olvasóink, Kutatóink megértő türelmét és jóindulatát:

1970 szept. 23. Washington

82 éves koromban kezdtem el ezt a bibliográfiát. Hamar rájöttem, hogy igen nagy fába vágtam a fejszémet, de csinálom, mert úgy hiszem, pontosan **ezt** még senki sem csinálta meg és az én adatgyűjteményem nélkül aligha is tudná bárki megcsinálni.

Természetesen kezdeményezés, úttörés az egész, amely éppen ezért nem tarthat igényt teljességre, sőt teljes tudományos authenticitásra sem. Aki esetleg babrálni fog vele a jövőben, éppen ezért ne legyen túlságosan szigorú kritikus, megemlékezvén a régi latin mondásról:

„In magnis et voluisse sat est...”

Remélem, valamennyire hozzájárulok a jövő kutatásainak megkönnyítéséhez.

Vasváry Ödön

A gyűjtemény gyarlóságaival természetesen tisztában vagyok. A fogyatékoság egyik fő oka a pénzhiány volt – értékesebb dolgokra nem futotta, minden lap nem jutott hozzám, de időm sem lett volna még nagyobb tömegű adat feldolgozására – így is az a helyzet, hogy a kéznél levő adatokat sem tudom megfelelően feldolgozni, 83ik évemben lévén, nem túlságosan egészségesen. De azért szeretem a munkámat és eddigi eredményeit – mint az apa a vízfejű fiát –, az enyém. A gyűjtemény létrejöttének jogcíme ez: **más** nem csinálta volna. Ami benne van, másképpen, később, aligha lett volna összeszedhető.

Végül pedig: „Sok kedvet kíván a munkához öreg barátjuk: Vasváry Ödön. Washington, D. C., feb. 27, 1971.”